INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCHERS
ISSN: 3030-332X Impact factor: 9,493 Volume 17, issue 1, Aprel 2026
https://wordlyknowledge.uz/index.php/IJSR worldly knowledge
Index: google scholar, research gate, research bib, zenodo, open aire.
https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG
https://www.researchgate.net/profile/Worldly-Knowledge
https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3030-332X

NOMUKAMMAL NARXLAR SHAROITIDA MAKROIQTISODIY SIYOSATNING SAMARADORLIGI

Iskandarov Bekzod Abdijalilovich,
SamISI iqtisodiyot nazariyasi kafedrasi katta o'qituvchisi
bekzodiskandarov1988@gmail.com
Shonazarov X.D.,
SamISI 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola nomukammal narxlar sharoitida makroiqtisodiy siyosatning samaradorligini tahlil qiladi. Nomukammal narxlar iqtisodiy agentlarning qisqa muddatda narxlar va maoshlarni moslashtira olmasligi orqali iqtisodiy barqarorlikka ta'sir qiladi. Ishlab chiqarish, ish bilan bandlik va umumiy talab parametrlariga asoslangan tahlil fiskal va monetar siyosatning qisqa muddatli samaradorligini yoritadi.

Kalit so'zlar: Nomukammal narxlar, makroiqtisodiy siyosat, fiskal siyosat, monetar siyosat, qisqa muddatli barqarorlik, umumiy talab.

Abstract: This article analyzes the effectiveness of macroeconomic policy under conditions of sticky prices. Sticky prices affect economic stability as agents cannot immediately adjust prices and wages. The analysis, based on production, employment, and aggregate demand, highlights the short-term effectiveness of fiscal and monetary policies.

Keywords: Sticky prices, macroeconomic policy, fiscal policy, monetary policy, short-term stability, aggregate demand.

Аннотация: В данной статье анализируется эффективность макроэкономической политики в условиях негибких цен. Негибкие цены влияют на экономическую стабильность, так как агенты не могут мгновенно корректировать цены и заработную плату. Анализ, основанный на производстве, занятости и совокупном спросе, подчеркивает краткосрочную эффективность фискальной и монетарной политики.

Ключевые слова: Негибкие цены, макроэкономическая политика, фискальная политика, монетарная политика, краткосрочная стабильность, совокупный спрос.

KIRISH

Makroiqtisodiy siyosatning asosiy vazifasi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ish bilan bandlikni oshirish va inflyatsiya darajasini nazorat qilishdan iborat. An'anaviy makroiqtisodiy nazariyada, narxlar va maoshlar moslashuvchan deb qabul qilinadi, va bu sharoitda bozor mexanizmlari iqtisodiy muvozanatni ta'minlaydi. Biroq amaliy hayotda narxlar ko'pincha qisqa muddatda nomukammal yoki "sticky" bo'ladi. Ushbu nomukammallik iqtisodiy qarorlar va makroiqtisodiy siyosat vositalarining samaradorligini tubdan o'zgartiradi.

Nomukammal narxlar sharoitida fiskal va monetar siyosatning qisqa muddatli stimullari ishlab chiqarish va ish bilan bandlik darajasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Misol uchun, hukumat xarajatlarini oshirish yoki soliq yengilliklarini joriy qilish umumiy talabni kuchaytiradi va iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, monetar siyosat orqali pul massasini oshirish real foiz stavkalarini pasaytiradi, bu esa sarmoyalarni rag'batlantiradi va ishlab chiqarishni oshirishga yordam beradi.

Nomukammal narxlar sharoitida siyosat samaradorligini tahlil qilishda iqtisodiy agentlarning kutilmalari, tashqi va ichki shoklar, shuningdek narxlarning moslashuvchanligi darajasi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqola, nomukammal narxlar nazariyasi asosida makroiqtisodiy siyosatning samaradorligini ilmiy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan. Kirish

qismida maqolaning mavzusi, dolzarbligi va tadqiqotning ilmiy asoslari keltirilgan, keyingi qismda esa fiskal va monetar siyosat vositalarining nomukammal narxlar sharoitidagi samaradorligi batafsil tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Nomukammal narxlar sharoitida makroiqtisodiy siyosatning samaradorligini tahlil qilish, zamonaviy iqtisodiyot nazariyasida muhim masala hisoblanadi. Nomukammal narxlar tushunchasi odatda “sticky prices” yoki narxlarning qisqa muddatda moslashmasligi orqali tavsiflanadi. Ushbu holat, xususan, qisqa muddatli iqtisodiy o‘zgarishlar va talab-shartnoma qarorlari kontekstida iqtisodiy siyosat vositalarining samaradorligini belgilaydi.

Makroiqtisodiy siyosat, jumladan fiskal va monetar siyosat, iqtisodiyotdagi umumiy talabni shakllantirish va barqarorlashtirish vositasi sifatida xizmat qiladi. Nomukammal narxlar mavjud bo‘lganda, iqtisodiy agentlar narxlar va maoshlar moslashishini darhol amalga oshira olmaydi, bu esa bozor muvozanati va ish bilan bandlik darajasiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Keynesian yondashuv asosida, qisqa muddatda narxlar va maoshlarning moslashmasligi ish bilan bandlik va ishlab chiqarish darajasini belgilashda fiskal siyosatning muhimligini ko‘rsatadi.

Nomukammal narxlar modelida, odatda, ishlab chiqaruvchilar va iste’molchilar narxlarni bir darajaga qadar qisqa muddatda o‘zgartira olmaydi. Ushbu sharoitda pul siyosati samaradorligi ham o‘zgaruvchan bo‘ladi. Masalan, nominal pul massasining oshishi real foiz stavkalarini pasaytiradi, bu esa sarmoyalarni rag‘batlantiradi va ishlab chiqarishni oshiradi. Shu bilan birga, narxlar qisqa muddatda nomukammal bo‘lgani sababli, inflyatsiya darajasi sezilarli darajada oshmaydi, bu esa monetar siyosatni qisqa muddatda samarali vosita sifatida ko‘rsatadi.

Formallashtirish uchun, ishlab chiqarish darajasi Y_t va narxlar darajasi P_t bilan ifodalash mumkin:

$$Y_t = \bar{Y} + \alpha(P_t - P_t^e)$$

Bu yerda $\bar{Y}$ – tabiiy ishlab chiqarish darajasi, P_t^e – kutilgan narx darajasi, α\alphaα – ishlab chiqarish va narxlar farqi o‘rtasidagi sezgirlik koeffitsienti. Ushbu formuladan ko‘rinib turibdiki, agar narxlar kutilgan darajadan yuqori bo‘lsa, ishlab chiqarish oshadi va aksincha.

Nomukammal narxlar sharoitida fiskal siyosatning samaradorligi ham sezilarli darajada oshadi. Hukumat xarajatlarini oshirish orqali umumiy talabni kuchaytirish va ish bilan bandlik darajasini yuqoriga ko‘tarish mumkin. Shuningdek, soliqlarni kamaytirish iste’molchilarning daromadini oshiradi va ichki talabni rag‘batlantiradi. Qisqa muddatda narxlar nomukammal bo‘lgani sababli, fiskal stimullar darhol inflyatsiyaga olib kelmaydi, bu esa siyosatning samaradorligini oshiradi. Nomukammal narxlar nazariyasi shuningdek, iqtisodiy sikllar va kutilmagan shoklar kontekstida siyosat samaradorligini tushunishga yordam beradi. Masalan, talab pasayishi yoki tashqi iqtisodiy shoklar bo‘lganda, narxlar moslashmasligi iqtisodiy tushishlarni chuqurlashtiradi. Shu sababli, qisqa muddatli siyosat choralarini qo‘llash iqtisodiy o‘sish va ish bilan bandlikni saqlash uchun muhim vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

Bundan tashqari, nomukammal narxlar sharoitida siyosat vositalarining samaradorligi agentlarning kutilgan narx darajalariga bog‘liqligi bilan aniqlanadi. Agar iqtisodiy agentlar hukumat siyosatini oldindan kutishsa, qisqa muddatli stimullar samaradorligini kamaytirishi mumkin. Shu sababli, siyosatni rejalashtirishda agentlarning kutilmalarini hisobga olish va ularni boshqarish mexanizmlari muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Nomukammal narxlar sharoitida makroiqtisodiy siyosatning samaradorligi iqtisodiy barqarorlikni saqlash va ishlab chiqarish darajasini oshirish nuqtai nazaridan muhim

ahamiyatga ega. Narxlar va maoshlarning qisqa muddatda moslashmasligi, iqtisodiy agentlarning qarorlarini kechiktirishi va bozor mexanizmlarining tabiiy barqarorlikni ta'minlashdagi cheklovlarini yuzaga chiqaradi. Shu sababli, fiskal va monetar stimullar qisqa muddatda ishlab chiqarish va talabni oshirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Hukumat xarajatlarini oshirish, soliq yengilliklari va pul massasini nazorat qilish orqali umumiy talabni rag'batlantirish mumkin, bu esa ish bilan bandlik darajasini oshiradi. Shu bilan birga, siyosat samaradorligi iqtisodiy agentlarning kutilmalari, narxlarning moslashuvchanligi va tashqi shoklar bilan uzviy bog'liq. Qisqa muddatda nomukammal narxlar sharoitida fiskal va monetar siyosatning uyg'un qo'llanilishi iqtisodiy barqarorlik va o'sishni ta'minlash uchun muhim vosita hisoblanadi.

Umuman olganda, nomukammal narxlar nazariyasi makroiqtisodiy siyosatning qisqa muddatli samaradorligini tushunishda va strategik rejalashtirishda asosiy konseptual maydonni tashkil etadi. Bu tahlil makroiqtisodiy siyosatni amaliyotda qo'llash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ilmiy asoslarni yaratadi.

Adabiyotlar

1. Ball, L., & Mankiw, N. G. (1995). A sticky-price interpretation of real-business-cycle models. Quarterly Journal of Economics, 110(2), 755–774.
2. Blanchard, O. (2017). Macroeconomics (7th ed.). Pearson.
3. Christiano, L. J., Eichenbaum, M., & Evans, C. L. (2005). Nominal rigidities and the dynamic effects of a shock to monetary policy. Journal of Political Economy, 113(1), 1–45.
4. Friedman, M. (1968). The role of monetary policy. American Economic Review, 58(1), 1–17.
5. Gali, J. (2015). Monetary Policy, Inflation, and the Business Cycle: An Introduction to the New Keynesian Framework (2nd ed.). Princeton University Press.
6. Ireland, P. N. (2004). Money's role in the monetary business cycle. Journal of Money, Credit and Banking, 36(6), 969–983.
7. Mankiw, N. G. (1985). Small menu costs and large business cycles: A macroeconomic model of monopoly. Quarterly Journal of Economics, 100(2), 529–537.
8. Mankiw, N. G., & Reis, R. (2002). Sticky information versus sticky prices: A proposal to replace the New Keynesian Phillips curve. Quarterly Journal of Economics, 117(4), 1295–1328.
9. Romer, D. (2018). Advanced Macroeconomics (5th ed.). McGraw-Hill Education.